

УДК 355.233:[37.091.2:37.018.43]

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2021.46.13-17>

Л. Городянська, чл.-кор. АЕН України, канд. екон. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
e-mail: gorod_lv@knu.uu
ORCID ID 0000-0002-4482-1690
Scopus ID 56529623300

СИСТЕМНО-ЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Обґрунтовано принципи і засади системно-логічного підходу до організації навчального процесу за дистанційною формою навчання у військово-навчальному закладі. Потреба у проведенні оборонної реформи, викликаній множиною динамічних змін у сучасному суспільстві, які характеризуються невизначеністю і нестабільністю та гібридною війною, цифровізацією суспільства, призводить до безлічі проблем в окремих секторах життєдіяльності та безпеки і насамперед у такому важливому секторі, як освіта загалом і військова освіта зокрема. Тому постає завдання оновлення системи військової освіти задля упередження наслідків можливих негативних подій і розробки відповідних заходів протидії. Одним із заходів щодо збереження стабільного функціонування системи військової освіти є запровадження та подальший розвиток дистанційної форми навчання, яка вимагає специфічних підходів до організації навчального процесу. Обґрунтовано роль, місце і принципи системно-логічного підходу до організації навчального процесу за таких умов. Показано, що сутність системного підходу до проблеми формування системи навчання за дистанційною формою полягає в розумінні навчального процесу і системи керування навчальною та виховною діяльністю як компонентів цілісної складної системи військової освіти. Водночас як підсистем, пов'язаних загальною метою і завданнями навчання та виховання, з урахуванням їхньої ролі та місця серед інших систем. Логічний підхід до аналізу складних систем має бути покладений в основу системно-логічного підходу до формування навчального процесу у військово-навчальних закладах. Завданнями логічного підходу є відтворення сутності або головного змісту предмета дослідження та представлення у формі розумових абстракцій. Логічний метод базується на законах і вимогах (категоріях) формальної та діалектичної логіки. Обґрунтовано, що раціональна, дійсно наукова система організації дистанційного навчального процесу має базуватися на системно-логічному підході, забезпечувати високий рівень професійної компетентності військових фахівців відповідного освітнього рівня і протистояти можливим зовнішнім та внутрішнім загрозам.

Ключові слова: система, військова освіта, дистанційна форма навчання, системний підхід, логічний підхід, військово-навчальний заклад.

Постановка проблеми. Динамічні зміни, нестабільність, карантинні заходи, події на сході нашої країни потребують розробки ефективних заходів протидії загрозам та ризикам військового характеру. В умовах цифровізації суспільства відбулись зміни основних тенденцій розвитку сучасного суспільства [1, 2], загострились питання набуття якісної освіти та реалізації моделі безперервного навчання протягом усього життя, особливо з урахуванням карантинних обмежень і вимогою до соціального дистанціювання. Ураховуючи доступність цифрових технологій і потребу в розробці відповідних заходів протидії негативним викликам, одним із важливих напрямів трансформації системи освіти в Україні є організація дистанційного навчання, зокрема й у військово-навчальних закладах. Це особливо актуально, коли наша країна та її ЗС перебувають на новому переломному етапі проведення оборонної реформи на засадах і принципах, якими керуються держави-члени НАТО. У межах оборонної реформи в Україні передбачено реалізацію ряду проєктів, серед яких – управління людськими ресурсами та професійна військова освіта, планування та ресурсний менеджмент. Як зазначено в [3] "ядром цих реформ має виступати оновлена система військової освіти". Саме тому одним із стратегічних завдань розбудови, реформування та виведення військової освіти в Україні на рівень розвинених країн світу є створення сучасної цілісної, науково обґрунтованої системи ефективного підготовки військових фахівців, які володіють ґрунтовними знаннями і необхідними навичками ведення сучасної гібридної війни.

Аналіз останніх досліджень. Проблему комплектування ЗСУ офіцерами, які пройшли навчання за новими стандартами і підходами, актуалізують І. Толок, Д. Зайцев, В. Швалючинський у науковій публікації [4, с. 54], де наголошено на потребі у частковій перебудові процесу навчання і впровадженні нових форм та способів з метою розкриття індивідуальних можливостей і мотивування майбутніх офіцерів до саморозвитку. Дійсно, трансформація системи військової освіти потребує зміни

підходів до формату навчання, оптимального поєднання сучасних інтерактивних методик навчання і цифрових технологій, зниження витрат на навчання разом із підвищенням зацікавленості суб'єкта навчання до розумової діяльності та набуття якісної військової освіти [5, с. 134]. Перехід до змішаної, віддаленої, переважно дистанційної форми навчання, потребує формування специфічних підходів до організації навчального процесу.

Система дистанційного навчання у ЗСУ є підсистемою чинної системи військової освіти і підпорядковується законам загальнодержавної системи освіти. Дистанційне навчання, як визначено в законодавчих документах [3, 6–10], – це індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Зважаючи на основні напрями державної політики в галузі освіти та оборонної реформи [3, 6–10] разом з особливостями цифровізації освітнього простору, складною санітарно-епідеміологічною ситуацією та обмеженістю матеріальних і фінансових ресурсів, розвиток дистанційного навчання вимагає належної організації системи військової освіти та відповідної підготовки та/або перепідготовки викладачів. Організація навчального процесу за дистанційною формою особливо актуальна в екстремальних умовах або наближених до них, коли виникає нагальна потреба набувати знання на відстані від навчального закладу та існують фізичні та/або територіальні обмеження [5, с. 135]. Саме тому важливе створення навчальних курсів на базі автоматизованих навчальних систем, технічні та методичні засади яких разом з особливостями побудови дистанційної форми навчання розроблені такими науковцями, як В. Кухаренко [12]; С. Ленков, С. Гахович, Ю. Гунченко [13]; І. Толок [11], Д. Зайцев, В. Швалючинський [4] та ін.

Специфічний характер системи дистанційного навчання вимагає специфічних підходів до організації навчального процесу, таких як: системно-логічний, інформаційно-діяльнісний, суб'єктно-діяльнісний [14], ситуаційний тощо. Ці підходи притаманні будь-якій системі освіти, але в організації навчального процесу за дистанційною формою навчання вони набувають провідної ролі, особливо системно-логічний, за яким мають формуватися взаємозв'язки між навчальними дисциплінами [15], технологією їхнього вивчення, видами занять та набуттям професійної компетентності [16].

Отже, оновлення системи військової освіти як складової державної системи освіти України, що інтегрується на засадах єдиної законодавчої та нормативно-правової бази і ґрунтується на використанні цифрових технологій, є актуальним завданням. Це потребує формулювання нових підходів до організації навчального процесу в єдиній системі військової освіти.

Метою статті є обґрунтування системно-логічного підходу до організації навчального процесу за дистанційною формою навчання у військово-навчальному закладі. Досягнення мети зумовлює необхідність вирішення комплексу таких завдань:

- визначити принципи та сутність системного та логічного підходів до аналізу системи військової освіти як складної системи;

- розкрити принципи системно-логічного підходу до формування системи навчання за дистанційною формою навчання у військово-навчальних закладах;
- обґрунтувати методологічну основу побудови складних керованих систем та сформулювати основні взаємопов'язані принципи.

Виклад основного матеріалу. Комплексний характер, багато взаємопов'язаних компонентів навчального процесу у військово-навчальних закладах і різноманітність напрямів, у яких вони відтворюються, потребують наукового, системно-логічного та діяльнісного підходів до їхнього формування. Роль та особливості створення й функціонування складних систем, принципи і засади системного підходу в контексті формування освітнього простору за дистанційною формою навчання у навчальних закладах обґрунтовано у праці [17]. Як влучно зазначили Джо́зеф О'Коннор та Ієн Макдермотт [18, с. 11], "результат визначають не зусилля людей у системі, а, власне, структура цієї системи". Разом із цим автори зауважують, що є помилкою проводити оцінювання складної структури "за кількістю окремих елементів замість того, щоб розглядати різні можливі комбінації" [18, с. 30]. Системний підхід як методологічна основа аналізу та побудови складних керованих систем базується на цілому ряді взаємопов'язаних принципів. Розглянемо головні з них (рис. 1).

Рис. 1. Принципи системного та логічного підходів до аналізу системи військової освіти як складної системи (розробка автора, складено на підставі [15, 17, 18])

Принцип цілісності. Відповідно до цього принципу об'єкт дослідження або перетворення розглядається як цілісна система, яка складається з кінцевої множини відносно відокремлених підсистем, компонентів, елементів, видів забезпечення та керування зі специфічними структурою, функціями та зв'язками. Єдність елементів (підсистем) у складній системі досягається організацією певних системоутворюючих зв'язків та співвідношень, завдяки чому властивості системи в цілому не зводяться до простої суми властивостей її елементів (підсистем), а результат функціонування системи не підпорядковується принципу суперпозиції (положення). Як зазначено в роботі [18, с. 69], "такі властивості називають емерджентними, – вони виникають, коли працює вся система".

Принцип ієрархічності. Відповідно до цього принципу кожний елемент системи або її підсистеми може бути розглянутий як система, а сама система – як елемент більш складної системи.

Принцип структурності. Цей принцип відображує те, що складній системі і кожній її підсистемі (елементу) окремо притаманні специфічні властивості та функції. Разом із цим кожна підсистема (елемент), рівно як і система, яку вони утворюють, мають певний зміст та форму і відтворюють певний характер свого функціонування за допомогою інформації, яку вони виробляють. Оптималь-

ність, надійність та ефективність будь-якої системи визначається не тільки кількістю, надійністю та якістю функціонування підсистем (елементів), але й тим функціональним зв'язком і узгодженістю всіх складових, тією структурою, що утворює загальну єдину систему.

Принцип взаємозв'язку системи і середовища, у якому вона функціонує. Цей принцип враховує те, що будь-яка відокремлена для дослідження або перетворення система формує і виявляє свої властивості при взаємодії з середовищем як сукупністю різнорідних систем. Цей вплив на систему, яку обрано для дослідження, викликає зміну тих чи інших її параметрів.

Принцип множинного опису системи. Цей принцип вказує на те, що для всеосяжного опису складної системи необхідно утворити безліч моделей, кожна з яких репродукує лише одну із сторін системи або частину притаманних їй властивостей.

Принцип відповідності. Згідно з цим принципом будь-яка зміна якогось елементу системи викликає необхідність відповідної рівнозначної зміни в усіх інших елементах. Оптимальне проектування, побудова і розвиток складних систем суворо підкоряється цьому принципу.

Огляд вищезазначених принципів показав, щоб збагнути систему, необхідно дивитись на неї як на одне ціле. Системний підхід – це комплексний метод аналізу та побудови складних систем, який ґрунтується на розумовій

діяльності людини, її логічному мисленні, що важливо для реалізації логічного методу дослідження. У контексті організації навчальної діяльності в системі військової освіти важливою рисою викладача разом із професійною майстерністю та вмінням використовувати сучасні цифрові технології є креативне мислення особистості як вид творчої, новаторської діяльності [5, с. 138-139]. Вважаємо, що в контексті організації дистанційного навчання креативне мислення є особливо важливою психолого-педагогічною компетентністю викладача створювати нове з того, що вже існує. Здатність особистості до креативного мислення разом із професійними компетентностями та майстерністю дозволяє реалізувати творчий задум шляхом використання викладачем інтерактивних методик навчання, різних програм інтерактивної візуалізації даних, онлайн-сервісів, наприклад, Canva та інших. Тобто все це дозволяє створити умови для формування яскравих презентацій та якісного оновлення матеріалу курсу, наповнення його цікавими для сприйняття сучасними елементами з метою проведення на відстані лекційних і практичних занять. Уніфікації навчальної діяльності в системі вищої освіти взагалі та військової зокрема сприяють модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище Moodle, а також створена в 2020 р. для Київського національного університету імені Тараса Шевченка платформа KNUEducationOnline тощо.

Формування навчального процесу у військово-навчальних закладах має ґрунтуватися на логічному методі дослідження або логічному підході до аналізу складних систем. Завданням логічного підходу є відтворення в теоретичній (уявній) формі, у формі розумових абстракцій

(понять, суджень, умовиводів, здогадів, гіпотез та ідей) сутності або головного змісту предмета дослідження. При цьому логічний метод базується на законах і вимогах (категоріях) формальної та діалектичної логіки.

До основних законів формальної логіки належать закони тотожності, неприпустимості протиріччя суджень, виключного третього, достатньої основи. Якщо формальна логіка скерована на аналіз і відтворення в уявній формі об'єктів, явищ і процесів, які вже існують, то діалектична логіка (теорія пізнання) розкриває логічні принципи, умови та вимоги переходу до нового знання, досліджує закономірності створення й розвитку нових об'єктів, процесів, явищ та їхніх теорій. Тому до основних положень діалектичної логіки належать:

- всебічний уявний опис явища, події, предмета в усіх його зв'язках і співвідношеннях;
- розгляд об'єкта в його розвитку, виявлення протиріч та законів виникнення, існування й розвитку об'єкта;
- формування визначень, понять, категорій та законів розвитку об'єкта;
- перехід від абстрактного до конкретного, від явища до суті;
- виявлення причино-наслідкових зв'язків, трансформація кількісних змін у якісні, перетворення можливостей у дійсність.

Розглянуті вище сутність і принципи системного та логічного підходів до аналізу складних систем дозволяють сформулювати та обґрунтувати принципи системно-логічного підходу до формування навчального процесу за дистанційною формою навчання у військово-навчальних закладах (рис. 2).

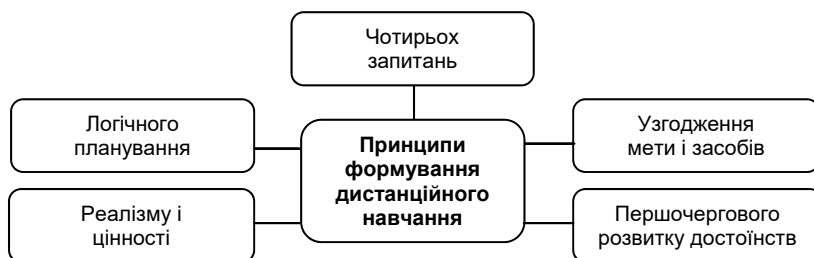

Рис. 2. Принципи системно-логічного підходу до формування навчального процесу за дистанційною формою навчання (розробка автора на підставі [5, 17, 18])

Принцип чотирьох запитань, згідно з яким перш ніж почати діяти, необхідно відповісти на такі чотири запитання:

- 1) навіщо це робити (мета діяльності)?
- 2) що не задовольняє в існуючій ситуації (мотиви діяльності)?
- 3) чим можна скористатися для досягнення мети (засоби діяльності)?
- 4) як досягти поставленої мети (спосіб узгодження засобів і мети діяльності)?

Цей принцип центральний у структурі системно-логічного підходу, тому що відсутність відповіді хоча б на одне із наведених запитань позбавляє діяльність сенсу взагалі або веде до принципів помилок.

Принцип логічного планування, який відображає те, що складання плану діяльності на основі принципу чотирьох запитань первинна, а сама діяльність (дія) – вторинна. План діяльності формується на основі логічного доказу втілення мети в конкретних умовах за допомогою конкретних засобів.

Логіка є наукою пізнання, коли на основі одного або декількох суджень у процесі мислення та міркувань ство-

рюється нове судження, тобто це означає ясне, ефективне мислення й як наука логіка займає особливе місце, однак її недостатньо для осягнення світу складних систем. Застосовуючи логіку і додаючи два ключові виміри – відтермінування та рекурсія, що виходить за межі логіки, отримаємо системне мислення [18, с. 103]. Системний погляд рекурсивний, тобто він охоплює дві грані (навчання та вивчення) і застосовує їх знову на наступному рівні до того, що відбувається у цих відносинах. Запитання курсантів (учнів) дозволяють викладачу (вчителю) вдосконалювати свої заняття, викладати матеріал у більш зрозумілому форматі.

Принцип узгодження мети і засобів, відповідно до якого мета та засоби мають відповідати одне одному, але не виправдовувати одне одного.

Принцип реалізму і цінності, відповідно до якого належить визначити можливість втілення намічених планів за допомогою наявних засобів. Водночас необхідно об'єктивно прогнозувати ту цінність, яка допоможе втілити ці плани. Система цінностей, яка необхідна для визначення шляху втілення планів, має ґрунтуватися на моральних принципах. У протилежному випадку цінність підмінюється ціною, а користь – вигодою.

Принцип першочергового розвитку елементів системи, згідно з яким доцільно прагнути до якісного покращення елементів системи, сукупність яких впливає на зростання переваг всієї системи. Удосконалення системи, що розробляється, може бути ефективно досягнута за рахунок усунення недоліків її елементів.

Іншими, менш важливими, принципами системно-логічного підходу до формування навчального процесу за дистанційною формою навчання як системи можна вважати принципи конкретизації через максимальне узагальнення, розумної формалізації, здорового глузду тощо. Одним із важливих аспектів системно-логічного підходу до навчання конкретної дисципліни за дистанційною формою навчання є структуроутворення її змісту. Структуроутворення змісту навчальної дисципліни – це стратегічний план навчання, який реалізується шляхом застосування конкретних методів та методик, навчальних посібників, підручників і методичних розробок, а також використання дидактично обґрунтованих видів навчальної роботи. Разом з цим створення вдалого варіанта структури розділів навчальної дисципліни являє собою необхідну умову високоякісного навчання. При структуроутворенні змісту навчальної дисципліни як елементи знань належить використовувати ідеї, поняття, закони, принципи та правила, які об'єднуються, наприклад, у так звані структурні схеми за змістовною частиною.

Принцип побудови структурних схем за змістовною частиною полягає в тому, що в основу структуроутворення кожного розділу навчальної дисципліни закладається сукупність таких елементів:

- поняття конкретного явища, його сутність;
- визначення тих понять і величин, які необхідні для опису явища;
- формулювання і, якщо це можливо, представлення в математичній формі закону, який описує це явище;
- ілюстрація (графічне зображення) закону або явища, що підлягає вивченню.
- Кожен із цих елементів становить умовно окремих блок, а сукупність таких блоків утворює структурне уявлення фізичного явища, що вивчається на основі відповідної науки. Важливу роль у структурних схемах за змістовною частиною виконують ключові слова, які виділяються окремо.

Основне призначення структурних схем за змістовною частиною – допомогти систематизувати знання тому, хто навчається, підготуватися до відповідних контрольних заходів, уявити структуру та обсяг предмета вивчення, а також використати ці схеми у структурній декомпозиції змісту навчальної дисципліни.

Висновки. Розглянуто, сформульовано та згруповано принципи системно-логічного підходу в контексті проведення аналізу системи військової освіти як складної системи та організації навчального процесу за дистанційною формою навчання у військово-навчальних закладах. Отже, раціональна, дійсно наукова система організації навчального процесу за дистанційною формою навчання у військово-навчальному закладі будь-якого рівня акредитації вимагає встановлення та розгляду взаємозв'язків і співвідношень усіх навчальних дисциплін у сукупності з усіма видами навчання на основі системно-логічного підходу. Це означає, що динамічно складна система, до якої належить система військової освіти, потребує такої побудови інтерактивного простору, раціональне формування якого надасть можливість створювати

курси та забезпечити ефективне функціонування навчального процесу задля розвитку особистості, набуття нею цілком певних знань, навичок та вмінь.

Належна організація дистанційного навчання у військово-навчальному закладі має забезпечувати разом із набуттям нових знань, мотивування військового фахівця досягати більш високого освітнього рівня і розвитку професійних компетентностей протягом усього життя. Це означає, що якісні зміни в системі військової освіти разом із належною організацією системи навчання за дистанційною формою мають забезпечити підґрунтя не лише для набуття військовими фахівцями належного рівня кваліфікації, а й якостей майбутнього командира, який повинен бути рішучим і здатним витримувати стрес та оперативно приймати командні рішення в невизначених умовах напруженої бойової ситуації.

Перспективою подальших досліджень є розробка методики оцінювання ефективності функціонування оновленої системи військової освіти та рівня інтелектуального потенціалу військовослужбовців. Також перспективними напрямками дослідження є аналіз діючої системи оборонного та бюджетного планування в Україні; розробка пропозицій щодо запровадження нових і вдосконалення існуючих підходів і механізмів у системі оборонного та бюджетного планування; пошук шляхів зростання ефективності використання державних ресурсів у сфері оборони держави.

Список використаної літератури

1. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього : [сайт]. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (дата звернення 07.04.2021).
2. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішню та зовнішню становище України". Нац. ін-т стратегічних досліджень : [сайт]. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/poslannya-prezidenta-ukraini/analitichna-dopovid-do-schorichnogo-poslannya-prezidenta-4> (дата звернення 07.04.2021).
3. Таран А. Ядром основних показників оборонної реформи має стати оновлена система військової освіти. Міністерство оборони України : [сайт]. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2020/09/01/reformi-mae-stati-onovlena-sistema-vijskovo-osviti> (дата звернення 07.04.2021).
4. Толоч І. В., Зайцев Д. В., Швалючинський В. В. Впровадження деяких технологій подвійного призначення при дистанційному викладанні військових дисциплін: переваги та проблеми : зб. наук. пр. Військ. ін-ту Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, 2020. Вип. 67. С. 54–61.
5. Городянська Л. В. Особливості організації дистанційного навчання у системі вищої військової освіти : зб. наук. пр. Військ. ін-ту Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, 2020. Вип. 67. С. 134–142.
6. Закон України "Про вищу освіту" від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 07.04.2021).
7. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25 черв. 2013 р. № 344/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення 07.04.2021).
8. Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти : Наказ Міністерства оборони України від 09 січ. 2020 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-20#Text> (дата звернення 07.04.2021).
9. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ Міністерства освіти і науки України від 25 квіт. 2013 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> (дата звернення 07.04.2021).
10. Про затвердження Концепції дистанційного навчання у Збройних Силах України : Наказ Міністерства оборони України від 21 груд. 2015 р. № 744. URL: <http://www.viti.edu.ua/files/npb/dfn3.pdf> (дата звернення 07.04.2021).
11. Толоч І. В. Розвиток психолого-педагогічної компетентності майбутніх магістрів військового управління в системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2013. 231 с.
12. Теорія і практика змішаного навчання : кол. моногр. Харків, 2016. 284 с.
13. Побудова та використання систем дистанційного навчання з елементами штучного інтелекту : кол. моногр. Одеса, 2013. 324 с.

14. Городянська Л. В., Сизов А. І. Суб'єктно-діяльнісний підхід в організації підготовки військових фахівців у системі вищої освіти. Молодіжна військова наука у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. мол. вчених, ад'юнтів, слухачів, курсантів і студ. Київ, 24 квіт. 2020. С. 204–206.

15. Сидорко В. В., Тверезовська Н. Т. Системний підхід як методологія реалізації міжпредметних зв'язків у навчальному процесі // Вісн. Нац. ун-ту оборони України, 2014. № 1(38). С. 157–161.

16. Вінтюк Ю. В. Системний підхід до формування професійної компетентності майбутніх психологів // Молодий вчений, 2017. № 5(45). С. 296–300.

17. Городянська Л. В. Системний підхід до організації дистанційного навчання в освітньому просторі України // Цифрова економіка та інфраструктура : тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 15-16 квіт. 2021. Держ. ун-т інфраструктури та технологій, 2021. С. 165–167.

18. О'Коннор Джозеф, Макдермотт Іен. Системне мислення. Пошук неординарних творчих рішень ; пер. з англ. Надії Сисюк. К., 2018. 240 с.

References

[1] Ukraine 2030E – a country with a developed digital economy. (2018). *Ukrainian Institute of the Future*. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>

[2] On the internal and external situation of Ukraine. (2020). *National Institute for Strategic Studies*. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/poslannya-prezidenta-ukraini/analitichna-dopovid-do-schorichnogo-poslannya-prezidenta-4>

[3] Taran, A. (2020). The core of the main indicators of defense reform should be a renewed system of military education. *Ministry of Defence Ukraine*. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2020/09/01/reformi-mae-stationovlena-sistema-vijskovo-osvitiE2%80%9D-%E2%80%93andrij-taran>

[4] Tolok, I. V., Zaitsev, D. V. & Shvalyuchinsky, V. V. (2020). Implementation of some dual-technology technologies in remote teaching of military disciplines: advantages and problems. Collection of scientific works of the Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv, 67, pp. 54–61. doi: <https://doi.org/10.17721/2519-481X/2020/67-06> [in Ukrainian].

[5] Gorodianska, L. (2020). Features of the organization of remote training in the system of higher military education. Collection of scientific works of the Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv, 67, pp. 134 – 142. doi: <https://doi.org/10.17721/2519-481X/2020/67-14> [in Ukrainian].

[6] On higher education. (2014). *The Law of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#>

[7] On the National Strategy of Education Development in Ukraine for the period until 2021. (2013). *Decree of the President of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

[8] On approval of the Regulations on the peculiarities of the organization of educational activities in higher military educational institutions of the Ministry of Defense of Ukraine and military educational units of higher education institutions. (2020). *Order of the Ministry of Defense of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-20#Text>

[9] On approval of the Regulation on remote training. (2013). *Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>

[10] On Approval of the Concept of Distance Learning in the Armed Forces of Ukraine. (2015). *Order of the Ministry of Defense of Ukraine*. URL: <http://www.viti.edu.ua/files/npb/dfn3.pdf>

[11] Tolok, I. V. (2013). *Development of psychological and pedagogical competence of future masters of military management in the system of postgraduate education*. (Candidate's thesis). Kyiv [in Ukrainian].

[12] Kukharensko, V. M. et al. (2016) *Theory and practice of blended training*. Kharkiv [in Ukrainian].

[13] Lenkov, S. V. et al. (2013) *Construction and use of distance learning systems with elements of artificial intelligence*. Odessa [in Ukrainian].

[14] Gorodianska, L. & Sizov, A. (2020, April 24). *Subjective-activity approach to the organization of military specialists' training in the system of higher education*. [Paper presentation]. Abstracts of Papers by All-Ukrainian scientific-practical conference of young scientists, adjuncts, listeners, cadets and students, Kyiv: VIKNU [in Ukrainian].

[15] Sidorko, V. & Tverezovska, N. (2014) System approach as a methodology for implementing interdisciplinary links in the educational process. *Bulletin of the National University of Defense of Ukraine*, 1, pp. 157-161.

[16] Vintyuk, Yu. (2017) System approach to the formation of professional competence of future psychologists. *A young scientist*, V, pp. 296-300.

[17] Gorodianska, L. (2021, April 15-16). System approach to the organization of remote training in the educational space of Ukraine. *Digital economy and information technologies: Abstracts of Papers by second International scientific-practical conference*, Kyiv: State University of Infrastructure and Technologies [in Ukrainian]. PP. 165-167.

[18] Okonnor, D. & Makdermott, I. (2018). *System thinking. Search for extraordinary creative solutions*. Kyiv [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 08.04.21

L. Gorodianska, Corresponding Member of Academy of Economic Sciences of Ukraine, PhD in Economics, Ass. Prof. Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
gorod_lv@knu.ua
ORCID ID 0000-0002-4482-1690
Scopus ID 56529623300

SYSTEM-LOGICAL APPROACH TO THE ORGANIZATION OF DISTANCE LEARNING IN THE MILITARY EDUCATION SYSTEM

The article substantiates the principles and foundations of the system-logical approach to the organization of the educational process using distance learning in a military educational institution. The need for defense reform is due to the fact that against the background of many dynamic changes in modern society, which are characterized by uncertainty and instability along with hybrid warfare, digitalization of society, many problems arise in certain sectors of life and security, and, first of all, in such an important sector. as education in general and military education in particular. That is why the task is to update the military education system in order to prevent the consequences of possible negative events and develop appropriate countermeasures. One of the measures to preserve the stable functioning of the military education system is the introduction and further development of distance learning. This requires specific approaches to the organization of the educational process. The role, place and principles of the system-logical approach to the organization of the educational process by distance learning in a military educational institution have been substantiated. It is shown that the essence of a systematic approach to the problem of the formation of a distance learning system lies in the understanding of the educational process and the management system of educational and educational activities as components of an integral complex system of military education. At the same time, as subsystems, linked by a common goal and objectives of training and education, taking into account their role and place among other systems. A logical approach to the analysis of complex systems should form the basis of a system-logical approach to the formation of the educational process in military educational institutions. The tasks of the logical approach are to recreate the essence or the main content of the research subject and present it in the form of mental abstractions. In this case, the logical method is based on the laws and requirements (categories) of formal and dialectical logic. It has been substantiated that a rational, truly scientific system of organizing the educational process for distance learning in a military educational institution should be based on a systematic and logical approach, ensure a high level of professional competencies of military specialists of the corresponding educational level and resist possible external and internal threats.

Keywords: system, military education, distance learning, system approach, logical approach, military educational institution.